

System podatkowy w Polsce.

1. Wprowadzenie.

Jednym z podstawowych obowiązków przedsiębiorców jest opłacanie danin publicznych, w tym podatków oraz składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne. W większości przypadków obowiązuje samoobliczenie daniny.

Przedstawione zasady obowiązują w 2009 roku. W wielu przypadkach rozwiązania te różnią się od dotychczasowych.

2. System daninowy w Polsce.

Na system daninowy składają się:

		podatki		
		bezpośrednie	pośrednie	
stanowiące dochody budżetu centralnego	dochodowy od osób prawnych (CIT)	dochodowy od osób fizycznych (PIT)	od towarów i usług (VAT) podatek akcyzowy podatek od gier	
	od czynności cywilnoprawnych (PCC) od spadków i darowizn od nieruchomości od środków transportu rolny leśny			stanowiące dochody budżetów samorządowych

		opłaty		
stanowiące dochody budżetu centralnego				
			opłata skarbową opłata administracyjna opłata targowa opłata miejscowa opłata uzdrowiskowa opłata za posiadania psów	stanowiące dochody budżetów samorządowych

		inne daniny publiczne (wybrane)		
scentralizowane	składki na ubezpieczenie społeczne składki na ubezpieczenie zdrowotne składki na Fundusz Pracy składki na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych składki na Państwowy Fundusz			

	Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych abonament za używanie odbiorników RTV		
		opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska na wojewódzkie i gminne fundusze ochrony środowiska	zdecentralizowane

3. Podatki.

3.1. Podstawy prawne.

Podstawowe znaczenie dla określenia obowiązków podatkowych przedsiębiorców w Polsce mają:

(a) Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku

ustalająca, że „Każdy jest obowiązany do ponoszenia ciężarów i świadczeń publicznych, w tym podatków, określonych w ustawie” (Art. 84) oraz „Nakładanie podatków, innych danin publicznych, określanie podmiotów, przedmiotów opodatkowania i stawek podatkowych, a także zasad przyznawania ulg i umorzeń oraz kategorii podmiotów zwolnionych od podatków następuje w drodze ustawy” (Art. 217).

(b) *acquis communautaire* (dorobek prawny) Unii Europejskiej

przyjęty z dniem 1.5.2004 roku jako obowiązujący na terytorium RP, w tym w szczególności:

D2006/112/WE – Dyrektywa 2006/112/WE Rady z dnia 28.11.2006 roku w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej, która od 2007 roku zastąpiła Szóstą Dyrektywę Rady z dnia 17.05.1977 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw Państw Członkowskich w odniesieniu do podatków obrotowych – wspólny system podatku od wartości dodanej: ujednolicona podstawa podatku. (77/388/EWG).

ERR2913/92 – Rozporządzenie Rady (EWG) Nr 2913/92 z dnia 12.10.1992 r. ustanawiające Wspólnotowy Kodeks Celny.

(c) ustawy

UCIT – Ustawa z dnia 15.02.1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych.

UKKS – Ustawa z dnia 10.09.1999 r. – Kodeks karny skarbowy.

UKS – Ustawa z dnia 28.09.1991 r. o kontroli skarbowej.

UNIP – Ustawa z dnia 13.10.1995 r. o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników.

UOP – Ustawa z dnia 29.08.1997 r. – Ordynacja podatkowa.

UOS – Ustawa z dnia 09.09.2000 r. o opłacie skarbowej.

UPA – Ustawa z dnia 06.12.2008 r. o podatku akcyzowym.

UPCC – Ustawa z dnia 09.09.2000 r. o podatku od czynności cywilnoprawnych.

UPEA – Ustawa z 17.06.1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

UPIT – Ustawa z dnia 26.07.1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych.

UPITR – Ustawa z dnia 20.11.1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiągniętych przez osoby fizyczne.

UPL – Ustawa z dnia 30.10.2002 r. o podatku leśnym.

UPOL – Ustawa z dnia 12.01.1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych.

UPR – Ustawa z dnia 15.11.1984 r. o podatku rolnym.

UVAT – Ustawa z dnia 11.03.2004 roku o podatku od towarów i usług.

Dla prawidłowego określania obowiązków podatkowych mają często także przepisy zawarte w innych aktach, a w szczególności:

UC – Ustawa z dnia 05.07.2001 r. o cenach.

UKC – Ustawa z dnia 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny.

UPBu – Ustawa z dnia 07.07.1994 r. – Prawo budowlane.

UR – Ustawa z dnia 29.09.1994 r. o rachunkowości.

(d) wykonawcze rozporządzenia wydawane przez Radę Ministrów lub upoważnionych ministrów

3.2. Ordynacja podatkowa (UOP)

UOP normuje sprawy zobowiązań podatkowych (m.in. terminy płatności, odsetki za zwłokę i opłata prolongacyjna, wygaśnięcie zobowiązań podatkowych, przedawnienie, nadpłata korekta deklaracji), informacji podatkowych, postępowania podatkowego (m.in. załatwianie spraw, doręczenia, wezwania, przywrócenie terminu, wszczęcie postępowania, protokoły i adnotacje, udostępnianie akt, dowody, decyzje, postanowienia, odwołania, zażalenia), kontroli podatkowej i czynności sprawdzających, tajemnicę skarbową oraz wydawania zaświadczeń. Przepisy UOP stosuje się do (1) podatków, opłat oraz niepodatkowych należności budżetu państwa oraz budżetów jednostek samorządu terytorialnego, do których ustalania lub określania uprawnione są organy podatkowe, (2) opłaty skarbowej oraz opłat, o których mowa w przepisach o podatkach i opłatach lokalnych oraz (3) spraw z zakresu prawa podatkowego innych niż wymienione w p. (1), należących do właściwości organów podatkowych.

3.3. Identyfikacja i ewidencja podatników (UNIP).

Oznaczanie podatników indywidualnymi numerami rozpoczęło się w Polsce w 1993 roku, przy wprowadzeniu podatku od towarów i usług.

Zgodnie z UNIP:

- osoby fizyczne,
- osoby prawne,
- jednostki organizacyjne nie mające osobowości prawnej,
- zakłady (oddziały) osób prawnych, które na podstawie odrębnych przepisów są podatnikami lub płatnikami podatków albo płatnikami składek na ubezpieczenia społeczne lub ubezpieczenia zdrowotne,

podlegają obowiązkowi ewidencyjnemu oraz otrzymują numery identyfikacji podatkowej, zwane „NIP”. Postępowanie w sprawie nadania NIP jest prowadzone na podstawie UOP. Ewidencję podatników prowadzą urzędy skarbowe, które nadają NIP w drodze decyzji administracyjnej. Numer ten nie może mieć ukrytego lub jawnego charakteru znaczącego, określającego pewne cechy podatnika. NIP składa się z dziesięciu cyfr, z których trzy pierwsze oznaczają urząd skarbowy nadający numer.

Osoby zobowiązane do zgłoszenia identyfikacyjnego dokonują go jednokrotnie, bez względu na rodzaj oraz liczbę opłacanych przez podatnika podatków, formę opodatkowania, liczbę oraz rodzaje prowadzonej działalności gospodarczej oraz liczbę prowadzonych przedsiębiorstw. Posiadacz NIP zobowiązany jest do aktualizacji danych objętych zgłoszeniem identyfikacyjnym..

Podatnicy zobowiązani są do podawania NIP na wszelkich dokumentach związanych z wykonywaniem zobowiązań podatkowych oraz niepodatkowych należności budżetowych, do których poboru obowiązane są organy podatkowe lub celne oraz że w sprawach dotyczących zobowiązań podatkowych oraz niepodatkowych należności budżetowych. Podatnicy mają obowiązek podawać NIP na żądanie organów administracji rządowej i samorządowej, organów kontroli skarbowej, przedstawicieli Najwyższej Izby Kontroli, banków, stron czynności cywilnoprawnych, płatników oraz inkasentów podatków i niepodatkowych należności budżetowych.

Na wniosek zainteresowanego urząd skarbowy obowiązany jest do potwierdzenia faktu nadania NIP podmiotowi, który nim się posługuje. Zainteresowanym może być zarówno sam podatnik, którego potwierdzenie dotyczy, jak i osoba trzecia, mająca interes prawny w złożeniu wniosku. Na wniosek podatnika urząd skarbowy, który wydał decyzję o nadaniu NIP, wydaje duplikat decyzji o nadaniu NIP.

3.4. Kodeks karny skarbowy (UKKS)

UKKS normuje odpowiedzialność za wykroczenia i przestępstwa skarbowe (przeciwko: obowiązkom podatkowym i rozliczeniom z tytułu dotacji lub subwencji, obowiązkom celnym, zasadom obrotu z zagranicą towarami i usługami, obrotowi dewizowemu, organizacji gier losowych i zakładów wzajemnych, prywatyzacji mienia Skarbu Państwa), postępowanie w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe oraz postępowanie wykonawcze w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe (wykonywanie kar i wykonywanie środków karnych).

Odpowiedzialności karnej za przestępstwo lub wykroczenie skarbowe podlega ten tylko, kto popełnia czyn społecznie szkodliwy, zabroniony pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia. Nie jest przestępstwem lub wykroczeniem skarbowym czyn zabroniony, którego społeczna szkodliwość jest znikoma. Nie popełnia przestępstwa lub wykroczenia skarbowego sprawca czynu zabronionego, jeżeli nie można mu przypisać winy w czasie czynu. Ten sam czyn może stanowić tylko jedno przestępstwo albo tylko jedno wykroczenie skarbowe.

Odpowiada za sprawstwo nie tylko ten, kto wykonuje czyn zabroniony sam albo wspólnie i w porozumieniu z inną osobą, ale także ten, kto kieruje wykonaniem czynu zabronionego przez inną osobę lub wykorzystując uzależnienie innej osoby od siebie, poleca jej wykonanie takiego czynu. Każdy ze współsprawców wykonujących czyn zabroniony odpowiada w granicach swej umyślności lub nieumyślności, niezależnie od odpowiedzialności pozostałych sprawców. Za przestępstwa lub wykroczenia skarbowe odpowiada, jak sprawca także ten, kto na podstawie przepisu prawa, decyzji właściwego organu, umowy lub faktycznego wykonywania zajmuje się sprawami gospodarczymi osoby fizycznej, osoby prawnej albo jednostki organizacyjnej nie mającej osobowości prawnej. Orzeczenie zapadłe w postępowaniu w sprawie o przestępstwo lub wykroczenie skarbowe nie zwalnia od obowiązku uiszczenia należności publicznoprawnej.

Nie podlega karze za przestępstwo lub wykroczenie skarbowe, kto po popełnieniu czynu zabronionego zawiadomił o tym organ ścigania, ujawniając istotne okoliczności tego czynu oraz w terminie wyznaczonym przez uprawniony organ uiszczył w całości należność publicznoprawną uszczuploną lub narażoną na uszczuplenie popełnionym czynem zabronionym. Zawiadomienie powinno być złożone na piśmie albo przekazane ustnie do protokołu. Zawiadomienie jest bezskuteczne, jeżeli zostało złożone: (1) w czasie, kiedy organ ścigania miał już wyraźnie udokumentowaną wiadomość o popełnieniu przestępstwa skarbowego lub wykroczenia skarbowego, (2) po rozpoczęciu przez organ ścigania czynności

służbowej, w szczególności przeszukania, czynności sprawdzającej lub kontroli zmierzającej do ujawnienia przestępstwa lub wykroczenia skarbowego, chyba że czynność ta nie dostarczyła podstaw do wszczęcia postępowania o ten czyn zabroniony.

Organami dochodzenia w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe są urząd skarbowy, inspektor kontroli skarbowej, urząd celny, Straż Graniczna, Policja i Żandarmeria Wojskowa zaś w sprawach o przestępstwa skarbowe także Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Oprócz prokuratora oskarżycielem publicznym przed sądem jest organ, który wnosi i popiera akt oskarżenia.

3.5. Postępowanie egzekucyjne w administracji (UPEA).

W przypadku nie wpłacenia przez podatnika, płatnika lub inkasenta podatków, opłat i innych należności, do których stosuje się przepisy UOP podlegają one egzekucji administracyjnej, zasady której określa UPEA. Określa ona także zasady zabezpieczenia zobowiązania podatkowego przed terminem płatności na majątku podatnika i stosowane w toku egzekucji środki przymusu służące doprowadzeniu do wykonania przez zobowiązanych ich obowiązków.

W zakresie egzekucji należności pieniężnych UEAP obejmuje zagadnienia egzekucji: z wynagrodzenia za pracę, ze świadczeń z zaopatrzenia emerytalnego oraz ubezpieczenia społecznego, z rachunków bankowych i wkładów oszczędnościowych, z innych wierzytelności pieniężnych i innych praw majątkowych (z praw z papierów wartościowych zapisanych na rachunkach papierów wartościowych oraz z wierzytelności z rachunków pieniężnych, z papierów wartościowych nie zapisanych na rachunku papierów wartościowych, z weksla, z autorskich praw majątkowych i praw pokrewnych oraz z praw własności przemysłowej, z udziału w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, z pozostałych praw majątkowych), z ruchomości i nieruchomości oraz z ułamkowej części nieruchomości oraz użytkowania wieczystego.

3.6. Podatek od towarów i usług [UVAT]

W przypadku osiągnięcia przychodów rocznych poniżej równowartości 100.000 PLN obowiązuje zwolnienie od podatku. Zainteresowany może zrzec się tego zwolnienia. W 2011 roku kwota ta wyniesie 150.000 PLN.

Podstawową zasadą opodatkowania podatkiem VAT jest rozliczanie podatku należnego w miesiącu / kwartale wykonania sprzedaży oraz rozliczenie podatku naliczonego przy zakupie towarów w miesiącu / kwartale otrzymania faktury VAT lub w ciągu dwóch następnych okresów rozliczeniowych. Mały podatnik ma prawo wyboru metody kasowej rozliczeń polegającej na tym, że obowiązek podatkowy w podatku od towarów i usług powstaje z dniem uregulowania całości lub części należności, nie później niż 90 dnia od dnia wydania towaru lub wykonania usługi. Mały podatnik może zrezygnować z metody kasowej, nie wcześniej jednak niż po upływie 12 miesięcy, w czasie których rozliczał się tą metodą, po uprzednim pisemnym zawiadomieniu urzędu skarbowego, w terminie do końca kwartału, w którym stosował tę metodę.

Podatnicy obowiązani są składać w urzędzie skarbowym deklaracje podatkowe VAT-7 do 25 dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym powstał obowiązek podatkowy. Mali podatnicy, którzy wybrali metodę kasową, składają w urzędzie skarbowym deklaracje podatkowe VAT-7K do 25 dnia miesiąca następującego po kwartale, w którym powstał obowiązek podatkowy. Mali podatnicy, którzy nie wybrali metody kasowej oraz pozostali podatnicy mogą również składać deklaracje w okresach kwartalnych po uprzednim pisemnym zawiadomieniu urzędu skarbowego, w terminie do 25 dnia drugiego kwartału, za który będzie po raz pierwszy składana deklaracja kwartalna. Podstawą sporządzenia deklaracji są

ewidencje sprzedaży i zakupów, pozwalające na określenie, na podstawie faktur VAT i innych dokumentów, kwot będących podstawą opodatkowania i podatku należnego oraz wartości zakupu netto i podatku naliczonego przy zakupie. W tych samych terminach podatnicy są obowiązani do obliczania i wpłacania podatku na rachunek właściwego urzędu skarbowego.

Podstawowa stawka podatku VAT wynosi 22%. Stawki obniżone do 7%, 3% i 0% oraz zwolnienia od podatku stosowane są dla towarów i usług wyszczególnionych w UVAT lub na podstawie rozporządzeń Ministra Finansów.

Podatnicy sprzedający towary i świadczący usługi, w tym również w zakresie handlu i gastronomii, na rzecz osób fizycznych nie prowadzących działalności gospodarczej oraz rolników ryczałtowych, są obowiązani do prowadzenia ewidencji obrotu i kwot podatku należnego przy zastosowaniu kas rejestrujących. Szczegółowe zasady stosowania kas fiskalnych określa rozporządzeniem Minister Finansów.

Podatnicy obowiązani są do wystawiania faktur stwierdzających w szczególności sprzedaż towarów, jej datę, cenę jednostkową bez podatku, wartość sprzedaży, kwotę podatku, kwotę należności oraz dane dotyczące podatnika i nabywcy. W przypadku sprzedaży objętej zwolnieniem obligatoryjnym elementem treści faktury jest symbol PKWiU sprzedawanego towaru lub usługi. Szczegółowe zasady wystawiania i przechowywania faktur określa rozporządzeniem Minister Finansów.

3.7. Podatek akcyzowy (UPA) .

Podatek akcyzowy pobierany jest od wyrobów akcyzowych zharmonizowanych i niezharmonizowanych , zgodnie z zasadami obowiązującymi w Unii Europejskiej. Opakowania jednostkowe wyrobów tytoniowych i alkoholowych (z wyjątkiem piwa) będące przedmiotem obrotu muszą być oznaczone znakami akcyzowymi (banderolami).

3.8. Podatek dochodowy od osób prawnych (UCIT).

Podstawowa zasada opodatkowania według UCIT stanowi, iż podatnicy, jeżeli mają siedzibę lub zarząd na terytorium RP, podlegają obowiązkowi podatkowemu od całości swoich dochodów, bez względu na miejsce ich osiągnięcia. Podatek ma charakter liniowy, wynoszący 19% podstawy opodatkowania, którą stanowi dochód ustalony na podstawie prawidłowo prowadzonych ksiąg rachunkowych. Podatnicy zobowiązani są do comiesięcznego samodzielnego obliczania dochodu i podatku oraz zapłaty zaliczki na ten podatek dnia 20. następnego miesiąca. Od 2007 roku zniesiono obowiązek składania deklaracji podatkowych. Po zakończeniu roku podatkowego podatnicy obowiązani są do złożenia zeznania o wysokości dochodu/straty w terminie do końca trzeciego miesiąca roku następnego.

Mali podatnicy, którzy po raz pierwszy rozpoczęli prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej mają możliwość skorzystania z tzw. „wakacji podatkowych”. Są oni zwolnieni na określonych warunkach z obowiązku zapłaty podatku z tytułu tej działalności:

- (1) w roku podatkowym następującym bezpośrednio po roku, w którym rozpoczęli prowadzenie tej działalności, jeżeli w roku jej rozpoczęcia działalność ta była prowadzona co najmniej przez pełnych 10 miesięcy
- (2) dwa lata po roku, w którym rozpoczęli prowadzenie tej działalności, jeżeli w pierwszym roku działalność prowadzona była przez okres krótszy niż 10 miesięcy.

Rozliczenie dochodu za ten okres nastąpi w ciągu następnych pięciu lat, po 20% w każdym z nich. Jednym z warunków jest złożenie we właściwym urzędzie skarbowym oświadczenia o

korzystaniu z tego zwolnienia; oświadczenie składa się w formie pisemnej w terminie do dnia 31 stycznia roku podatkowego, w którym podatnik będzie korzystał z tego zwolnienia

Dla prawidłowego rozliczania CIT konieczna jest szczegółowa znajomość katalogów kosztów uzyskania przychodów, zwolnień przedmiotowych i odliczeń od podstawy opodatkowania. Szczególne znaczenie zajmują w tym zakresie przepisy dotyczące amortyzacji środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych, bowiem ustalony w załączniku do UCIT wykaz rocznych stawek amortyzacyjnych przyjmowany jest często jako podstawa do określania stawek umorzeniowych dla celów UR.

Odpisy amortyzacyjne mogą być dokonywane w równych ratach co miesiąc albo co kwartał, bądź też jednorazowo na koniec roku podatkowego. Suma odpisów amortyzacyjnych od środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych dokonanych w pierwszym roku podatkowym, w którym środki te zostały wprowadzone do ewidencji, nie może przekroczyć wartości tych odpisów przypadających za okres od wprowadzenia ich do ewidencji do końca tego roku podatkowego.

3.9. Podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT).

3.9.1. Opodatkowanie dochodu na zasadach ogólnych. (UPIT)

Przedsiębiorca prowadzący działalność gospodarczą jako osoba fizyczna lub wspólnik spółki nie mającej osobowości prawnej ma w większości przypadków możliwość wyboru formy opodatkowania i prowadzonych urzędzeń księgowych; ograniczenie wyboru dotyczy tylko imiennie określonych rodzajów działalności oraz występuje przy przekroczeniu określonych wielkości przedsiębiorstwa:

- wyłączeniu z opodatkowania w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych podlegają przedsiębiorcy osiągający w roku poprzednim przychody w przekraczające 125.000 PLN,
- po przekroczeniu przychodu netto ze sprzedaży towarów, produktów i operacji finansowych w wysokości 1.200.000 EURO osoby fizyczne i spółki cywilne osób fizycznych obowiązane są do prowadzenia w następnym roku obrotowym ksiąg rachunkowych.

Wybór rodzaju prowadzonych ksiąg (ewidencji) i formy opodatkowania poprzedzony być powinien szczegółową analizą skutków w zakresie pracochłonności i kosztów oraz skutków podatkowych. Tego rodzaju analiza powinna być sporządzana corocznie, przed terminami zgłoszenia w urzędzie skarbowym informacji o dokonanym wyborze.

Opodatkowanie wg UPIT, czyli na tzw. zasadach ogólnych, powoduje obowiązek prowadzenia (1) podatkowej księgi przychodów i rozchodów, będącej podstawą ustalenia podstawy opodatkowania, (2) ewidencji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, (3) ewidencji wyposażenia, (4) kart przychodów pracowników, (5) ewidencji sprzedaży, (6) ewidencji przebiegu pojazdu nie wprowadzonego do ewidencji środków trwałych oraz (7) obliczania zaliczek na podatek dochodowy i ich wpłacania na rachunek urzędu skarbowego.

Od 2007 roku zniesiony został obowiązek składania miesięcznych deklaracji podatkowych. Zeznanie podatkowe składane jest za rok podatkowy do końca kwietnia roku następnego. Uwzględniane są w nim dochody (straty) ze wszystkich źródeł przychodów podatnika, opłacone składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne, ulgi i odliczenia z wszystkich tytułów, do których podatnik ma prawo. W tym samym terminie podatnik obowiązany jest do dokonania dopłaty podatku, jeżeli kwota wynikająca z rozliczenia rocznego jest wyższa niż wpłacone w ciągu roku podatkowego zaliczki. W przypadku nadpłaty zostanie ona zwrócona

w ciągu trzech miesięcy od złożenia zeznania lub zostanie zaliczona na inne wymagalne zobowiązania podatkowe.

Za przychód z pozarolniczej działalności gospodarczej, uważa się kwoty należne, choćby nie zostały faktycznie otrzymane, po wyłączeniu wartości zwróconych towarów, udzielonych bonifikat i skont. U podatników dokonujących sprzedaży towarów i usług opodatkowanych podatkiem od towarów i usług za przychód z tej sprzedaży uważa się przychód pomniejszony o należny podatek od towarów i usług.

Od 2002 roku istnieje możliwość skorzystania z tzw. „wakacji podatkowych”. Polegają one na tym, iż podatnicy, którzy po raz pierwszy rozpoczęli prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej, są zwolnieni na określonych warunkach z obowiązku zapłaty podatku z tytułu tej działalności:

(3) w roku podatkowym następującym bezpośrednio po roku, w którym rozpoczęli prowadzenie tej działalności, jeżeli w roku jej rozpoczęcia działalność ta była prowadzona co najmniej przez pełnych 10 miesięcy

(4) dwa lata po roku, w którym rozpoczęli prowadzenie tej działalności, jeżeli w pierwszym roku działalność prowadzona była przez okres krótszy niż 10 miesięcy.

Rozliczenie dochodu za ten okres nastąpi w ciągu następnych pięciu lat, po 20% w każdym z nich. Jednym z warunków jest złożenie we właściwym urzędzie skarbowym oświadczenia o korzystaniu z tego zwolnienia; oświadczenie składa się w formie pisemnej w terminie do dnia 31 stycznia roku podatkowego, w którym podatnik będzie korzystał z tego zwolnienia.

Dla prawidłowego rozliczania PIT konieczna jest szczegółowa znajomość katalogów zwolnień przedmiotowych, kosztów uzyskania przychodów i odliczeń od podstawy opodatkowania.

3.9.2. Opodatkowanie ryczałtowe (UPITR).

3.9.2.1. Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych.

Opłacanie podatku ryczałtowanego powoduje obowiązek prowadzenia (1) ewidencji przychodów, będącej podstawą ustalenia podstawy opodatkowania, (2) ewidencji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, (3) ewidencji wyposażenia, (4) kart przychodów pracowników oraz (5) obliczania zaliczek na podatek dochodowy i ich wpłacania na rachunek urzędu skarbowego.

Podatnik składa do urzędu skarbowego właściwego według miejsca zamieszkania pisemne oświadczenie o wyborze opodatkowania w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych za dany rok podatkowy nie później niż do 20 stycznia roku podatkowego; jeżeli w tym terminie nie zgłosił likwidacji działalności gospodarczej lub nie dokonał wyboru innej formy opodatkowania, uważa się, że nadal prowadzi działalność opodatkowaną w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych. Podatnicy opłacający podatek w formie ryczałtu ewidencjonowanego są obowiązani za każdy miesiąc obliczać ryczałt i wpłacać go w terminie do dnia 20 następnego miesiąca, a za miesiąc grudzień w terminie złożenia zeznania – na rachunek urzędu skarbowego. Podatnicy ci są obowiązani złożyć w urzędzie skarbowym właściwym według miejsca zamieszkania zeznanie PIT-28 o wysokości uzyskanego przychodu, wysokości dokonanych odliczeń i należnego ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych, w terminie do 31 stycznia.

Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych wynosi, zależnie od rodzaju prowadzonej działalności, od 3 do 20%.

Podatnicy, którzy po raz pierwszy rozpoczęli prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej, są zwolnieni na określonych warunkach z obowiązku zapłaty podatku z tytułu tej działalności:

(1) w roku podatkowym następującym bezpośrednio po roku, w którym rozpoczęli prowadzenie tej działalności, jeżeli w roku jej rozpoczęcia działalność ta była prowadzona co najmniej przez pełnych 10 miesięcy

(2) dwa lata po roku, w którym rozpoczęli prowadzenie tej działalności, jeżeli w pierwszym roku działalność prowadzona była przez okres krótszy niż 10 miesięcy.

Rozliczenie dochodu za ten okres nastąpi w ciągu następnych pięciu lat, po 20% w każdym z nich. Jednym z warunków jest złożenie we właściwym urzędzie skarbowym oświadczenia o korzystaniu z tego zwolnienia; oświadczenie składa się w formie pisemnej w terminie do dnia 31 stycznia roku podatkowego, w którym podatnik będzie korzystał z tego zwolnienia.

Przychodów opodatkowanych w formach zryczałtowanych nie łączy się z przychodami z innych źródeł podlegającymi opodatkowaniu PIT.

3.9.2.2. Karta podatkowa.

Karta podatkowa jest formą opodatkowania zryczałtowanego, którą mogą opłacać przedsiębiorcy prowadzący działalność w zakresie wymienionych w UPITR rodzajów działalności.

Podatnicy prowadzący działalność opodatkowaną w formie karty podatkowej są zwolnieni od obowiązku prowadzenia ksiąg, składania zeznań podatkowych, deklaracji o wysokości uzyskanego dochodu oraz wpłacania zaliczek na podatek dochodowy. Objęcie kartą podatkową następuje na wniosek podatnika złożony według ustalonego wzoru do właściwego urzędu skarbowego, nie później niż do 20 stycznia roku podatkowego; jeżeli do 20 stycznia roku podatkowego podatnik nie zgłosił likwidacji działalności gospodarczej lub nie dokonał wyboru innej formy opodatkowania, uważa się, że prowadzi nadal działalność opodatkowaną w tej formie. Naczelnik urzędu skarbowego, uwzględniając wniosek o zastosowanie karty podatkowej, wydaje decyzję ustalającą wysokość podatku na rok podatkowy. Podatnicy płacą podatek dochodowy w formie karty podatkowej, pomniejszony o zapłaconą składkę na powszechne ubezpieczenie zdrowotne, bez wezwania w terminie do dnia siódmego każdego miesiąca za miesiąc ubiegły, a za grudzień – w terminie do 28 grudnia roku podatkowego, na rachunek właściwego urzędu skarbowego.

3.9.3. Obowiązki płatników podatku dochodowego od osób fizycznych.

Określone przez UPIT obowiązki płatnika obejmują:

- (1) obliczanie i pobieranie zaliczek na podatek dochodowy od wynagrodzeń i innych świadczeń wypłacanych pracownikom oraz wynagrodzeń wypłacanych z tytułu realizacji umów cywilnoprawnych,
- (2) sporządzanie rocznej deklaracji podatkowej (PIT-4R) i składanie jej w urzędzie skarbowym,
- (3) wpłacanie pobranych zaliczek na podatek na rachunek urzędu skarbowego,
- (4) sporządzanie i doręczanie podatnikom, którym dokonano wypłat wynagrodzeń i urzędom skarbowym właściwym według miejsca zamieszkania podatników informacji (PIT-11),
- (5) roczne rozliczenie podatku dochodowego od wypłaty wynagrodzeń pracownikom, którzy złożyli oświadczenie w tej sprawie.

3.10. Podatek od czynności cywilnoprawnych (UPCC).

Podatkowi temu podlegają:

- (1) czynności cywilnoprawne - umowy sprzedaży oraz zamiany rzeczy i praw majątkowych, umowy pożyczki, umowy darowizny - w części dotyczącej przejęcia przez obdarowanego długów i ciężarów albo zobowiązań darczyńcy, umowy dożywocia oraz ustanowienia odpłatnej renty, umowy o dział spadku oraz umowy o zniesienie współwłasności - w części dotyczącej spłat lub dopłat, umowy majątkowe małżeńskie, ustanowienie hipoteki, ustanowienie odpłatnego użytkowania, w tym nieprawidłowego, oraz odpłatnej służebności, umowy depozytu nieprawidłowego, umowy spółki (akty założycielskie);
- (2) zmiany umów wymienionych w pkt 1, jeżeli powodują one podwyższenie podstawy opodatkowania podatkiem od czynności cywilnoprawnych;
- (3) orzeczenia sądów, w tym również polubownych, oraz ugody, jeżeli wywołują one takie same skutki prawne, jak czynności cywilnoprawne wymienione w pkt 1.

Czynności cywilnoprawne podlegają podatkowi, jeżeli ich przedmiotem są rzeczy znajdujące się na terytorium RP lub prawa majątkowe wykonywane na terytorium RP oraz rzeczy znajdujące się za granicą lub prawa majątkowe wykonywane za granicą, w przypadku gdy nabywca ma miejsce zamieszkania lub siedzibę na terytorium RP i czynność cywilnoprawna została dokonana na terytorium RP. Umowa spółki oraz zmiana umowy spółki podlega podatkowi od czynności cywilnoprawnych, jeżeli siedziba spółki znajduje się na terytorium RP.

Nie podlegają podatkowi m.in.: umowy sprzedaży nieruchomości lub prawa użytkowania wieczystego zawieranej w związku z realizacją roszczeń wynikających z ograniczenia sposobu korzystania z nieruchomości na podstawie przepisów o ochronie środowiska, umowy sprzedaży rzeczy w postępowaniu egzekucyjnym lub upadłościowym, czynności cywilnoprawne, jeżeli przynajmniej jedna ze stron z tytułu dokonania tej czynności na podstawie odrębnych przepisów jest opodatkowana podatkiem od towarów i usług lub jest zwolniona od tego podatku.

Obowiązek podatkowy, powstaje z chwilą:

- (1) dokonania czynności cywilnoprawnej, a w przypadku gdy płatnikami są nabywcy rzeczy przeznaczonych do przerobu lub odprzedaży - z chwilą wypłacenia należności,
- (2) podjęcia uchwały o podwyższeniu kapitału spółki mającej osobowość prawną,
- (3) złożenia oświadczenia o ustanowieniu hipoteki lub zawarcia umowy ustanowienia hipoteki,
- (4) uprawomocnienia się orzeczenia sądu, doręczenia wyroku sądu polubownego lub zawarcia ugody,
- (5) powołania się na okoliczność dokonania czynności cywilnoprawnej - jeżeli podatnik nie złożył deklaracji w sprawie podatku od czynności cywilnoprawnych w terminie 5 lat od końca roku, w którym upłynął termin płatności, a którakolwiek ze stron po upływie tego terminu powołuje się przed organami podatkowymi lub organami kontroli skarbowej na okoliczność jej dokonania; w tym przypadku obowiązek podatkowy powstaje jedynie w stosunku do podatnika, który powołał się na okoliczność dokonania czynności cywilnoprawnej.

Obowiązek podatkowy w podatku od czynności cywilnoprawnych ciąży na:

1. stronach czynności cywilnoprawnych,
2. spółce mającej osobowość prawną – w przypadku podwyższenia kapitału zakładowego.

Obowiązek zapłaty podatku ciąży solidarnie na osobach fizycznych, osobach prawnych i jednostkach organizacyjnych nie mających osobowości prawnej będących stronami czynności cywilnoprawnej, a w przypadku podwyższenia kapitału spółki – na spółce. Jeżeli jedną ze stron czynności cywilnoprawnej jest osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna nie mająca osobowości prawnej zwolniona od podatku od czynności

cywilnoprawnych, obowiązek zapłaty podatku ciąży solidarnie na pozostałych stronach tej czynności.

Podstawę opodatkowania stanowi:

- przy umowie sprzedaży (a) rzeczy ruchomych nabywanych do przerobu lub odprzedaży – cena sprzedaży, (b) zawieranej przez nierezydentów – równowartość w złotych kwoty zagranicznych środków płatniczych, określonej w zezwoleniu dewizowym, przeznaczonych na zapłacenie ceny, (c) w pozostałych przypadkach – wartość rynkowa rzeczy lub prawa majątkowego (ust.1),
- przy umowie pożyczki i umowie depozytu nieprawidłowego – kwota lub wartość pożyczki albo depozytu (ust.7),
- przy umowie spółki: (a) przy zawarciu umowy – wartość wkładów wniesionych do majątku spółki albo wartość kapitału zakładowego, (b) przy zmianie umowy – wartość wkładów powiększających majątek spółki albo wartość podwyższonego kapitału zakładowego, (c) przy dopłatach – wartość dopłat, (d) przy pożyczce wspólnika (akcjonariusza) na rzecz spółki – kwota lub wartość pożyczki, (e) przy oddaniu spółce rzeczy lub praw majątkowych do nieodpłatnego używania – roczna wartość nieodpłatnego używania, którą przyjmuje się w wysokości 4% wartości rzeczy lub prawa majątkowego oddanego do nieodpłatnego używania (ust.8),
- przy ustanowieniu hipoteki – kwota zabezpieczonej wierzytelności (ust.10).

Stawki podatku określone są w ujęciu procentowym od wartości czynności lub w stawkach kwotowych.

Podatnicy są obowiązani, bez wezwania organu podatkowego, złożyć deklarację w sprawie podatku od czynności cywilnoprawnych oraz obliczyć i wpłacić podatek w terminie 14 dni od dnia powstania obowiązku podatkowego, z wyłączeniem przypadków, gdy podatek jest pobierany przez płatnika (notariusza – od czynności cywilnoprawnych dokonywanych w formie aktu notarialnego oraz nabywcy rzeczy – od umów sprzedaży, jeżeli nabywca kupuje te rzeczy do przerobu lub sprzedaży).

3.11. Podatek od nieruchomości (UPOL).

Opodatkowaniu podatkiem od nieruchomości podlegają grunty, budynki lub ich części oraz budowle lub ich części związane z prowadzeniem działalności gospodarczej. Opodatkowaniu nie podlegają grunty sklasyfikowane w ewidencji gruntów i budynków jako użytki rolne, grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych lub lasy, z wyjątkiem zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej.

Podstawę opodatkowania stanowi:

- (1) dla gruntów – powierzchnia;
- (2) dla budynków lub ich części – powierzchnia użytkowa, przy czym powierzchnię pomieszczeń lub ich części oraz część kondygnacji o wysokości w świetle od 1,40 m do 2,20 m zalicza się do powierzchni użytkowej budynku w 50 proc., a jeżeli wysokość jest mniejsza niż 1,40 m, powierzchnię tę pomija się;
- (3) dla budowli lub ich części związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej – wartość, o której mowa w UCIT i UPIT, ustalona na dzień 01.01. roku podatkowego, stanowiąca podstawę obliczania amortyzacji w tym roku, nie pomniejszona o odpisy amortyzacyjne.

Wysokość stawek podatku od nieruchomości określa rada gminy, przy czym nie mogą one przekroczyć granic określonych UPOL. Przy określaniu wysokości stawek rada gminy może różnicować ich wysokość dla poszczególnych rodzajów przedmiotów opodatkowania,

uwzględniając w szczególności lokalizację, rodzaj prowadzonej działalności, rodzaj zabudowy, przeznaczenie i sposób wykorzystywania gruntu oraz sposób wykorzystywania, rodzaj zabudowy, stan techniczny oraz wiek budynków. W przypadku nieuchwalenia stawek podatków stosuje się stawki obowiązujące w roku poprzedzającym rok podatkowy.

Wysokość podatku określana jest dla:

- osób fizycznych – w drodze decyzji organu podatkowego właściwego ze względu na miejsce położenia przedmiotów opodatkowania, na podstawie złożonych przez te osoby informacji o nieruchomościach i obiektach budowlanych, w terminie 14 dni od dnia wystąpienia okoliczności uzasadniających powstanie albo wygaśnięcie obowiązku podatkowego,
- osób prawnych i jednostek organizacyjnych oraz spółek nie mających osobowości prawnej – na podstawie deklaracji złożonych organowi podatkowemu właściwemu ze względu na miejsce położenia przedmiotów opodatkowania w terminie do dnia 15.01. roku podatkowego; jeżeli obowiązek podatkowy powstał po tym dniu deklaracja winna być złożona w terminie 14 dni od dnia zaistnienia okoliczności uzasadniających powstanie obowiązku podatkowego.

Informacje i deklaracje na podatek od nieruchomości sporządzone są na formularzach według wzorów ustalonych przez radę gminy. Obowiązek składania informacji o nieruchomościach i obiektach budowlanych oraz deklaracji na podatek od nieruchomości dotyczy również podatników korzystających ze zwolnień od podatku. Organem podatkowym właściwym w sprawach podatku od nieruchomości jest wójt (burmistrz, prezydent miasta).

Osoby fizyczne opłacają określony decyzją podatkową podatek w ratach proporcjonalnych do czasu trwania obowiązku podatkowego, w terminach do dnia 15.03., 15.05., 15.09. i 15.11. roku podatkowego; osoby prawne, jednostki organizacyjne oraz spółki nie mające osobowości prawnej wpłacają obliczony w deklaracji podatek bez wezwania, w ratach proporcjonalnych do czasu trwania obowiązku podatkowego, w terminie do 15 dnia każdego miesiąca.

3.12. Wpłaty na Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych [URZSZON]

Pracodawca zatrudniający co najmniej 25 pracowników w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy jest obowiązany dokonywać wpłat miesięcznych na Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, w wysokości kwoty stanowiącej iloczyn 40,65% przeciętnego wynagrodzenia i liczby pracowników odpowiadającej różnicy między zatrudnieniem zapewniającym osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wysokości 6% a rzeczywistym zatrudnieniem osób niepełnosprawnych. Z wpłat zwolnieni są pracodawcy, u których wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych wynosi co najmniej 6%.

Pracodawcy, którzy zatrudniają osoby niepełnosprawne zaliczane do znacznego stopnia niepełnosprawności oraz osoby, u których stwierdzono określone schorzenia [RMPPSURZSZON], uprawnieni są do zastosowania wskaźnika obniżającego, obliczanego według określonego wzoru niżek określone we wpłatach.

Przedsiębiorcy, obowiązani do wpłat na PFRON obowiązani są do sporządzania miesięcznych deklaracji i przesyłania ich drogą elektroniczną w terminie do 20 dnia następnego miesiąca. W tym samym terminie obowiązani są oni do dokonania wpłaty na konto Funduszu.

Wpłaty na PFRON stanowią dolegliwy obowiązek dla przedsiębiorców, ponieważ nie mogą być one zaliczane do kosztów uzyskania przychodów.

3.13. Wpłaty na Fundusz Gospodarki Wodnej i Ochrony Środowiska [UPOŚ].

Przedsiębiorca obowiązany jest do dokonania naliczenia opłaty za korzystanie ze środowiska i złożenia w Urzędzie Marszałkowskim informacji o zakresie korzystania ze środowiska. Informacje i opłaty dotyczą:

- (a) wprowadzania gazów i pyłów do powietrza,
- (b) poboru wód,
- (c) wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi,
- (d) składowanie odpadów.

Szczegółowe formularze obejmują: charakterystykę źródeł powstawania wprowadzanych do powietrza substancji, w tym z procesów spalania paliw w źródłach mocy cieplnej i silnikach spalinowych, charakterystykę poboru wód podziemnych i powierzchniowych, charakterystykę wprowadzanych ścieków do wód i ścieków oraz wprowadzanych wód opadowych lub roztopowych, informacje o umieszczeniu odpadów na składowiskach.

Dane zawarte w składanych formularzach pochodzić muszą z urządzeń pomiarowych lub dokumentów, np. faktur zakupu paliw. Rozliczenia dokonywane są kwartalnie, zgodnie ze stawkami określonymi przez Ministra Środowiska, przy czym jeżeli opłata nie przekracza 25% najniższego wynagrodzenia miesięcznego opłata nie jest wplacana.

3.14. Podatek od środków transportowych. [UPOL].

Opodatkowaniu podatkiem od środków transportowych podlegają:

- (1) samochody ciężarowe o dopuszczalnej masie całkowitej od 3,5 tony i poniżej 12 ton,
- (2) samochody ciężarowe o dopuszczalnej masie całkowitej równej lub wyższej niż 12 ton,
- (3) ciągniki siodłowe i balastowe przystosowane do używania łącznie z naczepą lub przyczepą o dopuszczalnej masie całkowitej zespołu pojazdów od 3,5 tony i poniżej 12 ton,
- (4) ciągniki siodłowe i balastowe przystosowane do używania łącznie z naczepą lub przyczepą o dopuszczalnej masie całkowitej zespołu pojazdów równej lub wyższej niż 12 ton,
- (5) przyczepy i naczepy, które łącznie z pojazdem silnikowym posiadają dopuszczalną masę całkowitą od 7 ton i poniżej 12 ton, z wyjątkiem związanych wyłącznie z działalnością rolniczą prowadzoną przez podatnika podatku rolnego,
- (6) przyczepy i naczepy, które łącznie z pojazdem silnikowym posiadają dopuszczalną masę całkowitą równą lub wyższą niż 12 ton, z wyjątkiem związanych wyłącznie z działalnością rolniczą prowadzoną przez podatnika podatku rolnego,
- (7) autobusy.

Obowiązek podatkowy w zakresie podatku od środków transportowych ciąży na osobach fizycznych i osobach prawnych będących właścicielami środków transportowych.

Organem właściwym w sprawach podatku od środków transportowych jest wójt gminy (burmistrz, prezydent miasta), na której terenie znajduje się miejsce zamieszkania lub siedziba podatnika, a w przypadku przedsiębiorstwa wielozakładowego lub podmiotu, w którego skład wchodzi wydzielone jednostki organizacyjne – organ podatkowy, na terenie którego znajduje się zakład lub jednostka posiadająca środki transportowe podlegające opodatkowaniu.

Wysokość stawek podatku od środków transportowych określa rada gminy, z tym że roczna stawka podatku nie może przekroczyć granic określonych przepisami UPOL. Przy określaniu stawek rada gminy może różnicować wysokość stawek dla poszczególnych rodzajów przedmiotów opodatkowania, uwzględniając w szczególności wpływ środka transportowego na środowisko naturalne, rok produkcji albo liczbę miejsc do siedzenia.

Podatek od środków transportowych jest płatny w dwóch równych ratach, w terminie do 15.02. i 15.09. każdego roku. Podatek od środków transportowych uiszczany jest bez wezwania na rachunek budżetu właściwej gminy.

3.15. Umowa o unikaniu podwójnego opodatkowania między RP a CR [UmRP-CR].

Umowa o unikaniu podwójnego opodatkowania między RP a CR, podpisana dnia 24.6.1993 r. obowiązuje od dnia 1.1.1994 r. Dotyczy ona, bez względu na sposób poboru, podatków od dochodu i majątku, które pobiera się na rzecz obu państw, jego jednostek terytorialnych lub władz lokalnych. W RP podatkami tymi są PIT, CIT oraz podatek rolny [Art. 2 UmRP-CR]. Umowa reguluje szczegółowo zagadnienia opodatkowania:

- * dochodów z nieruchomości [Art. 6],
- * zysków przedsiębiorstw [Art. 7],
- * transportu międzynarodowego [Art. 8],
- * przedsiębiorstw powiązanych [Art. 9],
- * dywidend [Art. 10],
- * odsetek [Art. 11],
- * należności licencyjnych [Art. 12],
- * zysków ze sprzedaży majątku [Art. 13],
- * wolnych zawodów [Art. 14],
- * pracy najemnej [Art. 15],
- * wynagrodzeń dyrektorów [Art. 16],
- * dochodów artystów i sportowców [Art. 17],
- * emerytur i rent [Art. 18],
- * wynagrodzeń pracowników państwowych [Art. 19],
- * studentów [Art. 20],
- * profesorów i innych pracowników naukowych [Art. 21],
- * innych dochodów [Art. 22]
- * majątku nieruchomego i ruchomego [Art. 23].

W przypadku osób mających miejsce zamieszkania lub siedzibę w Republice Czeskiej podwójnego opodatkowania unikać się będzie w ten sposób, że Republika Czeska przy nakładaniu podatków na te osoby może włączyć do podstawy opodatkowania dla celów nałożenia podatków te elementy dochodu, które mogą być również opodatkowane w Polsce, ale zezwoli na potrącenie od kwoty podatku obliczonej od takiej podstawy opodatkowania kwoty równej podatkowi zapłaconemu w Polsce. Takie potrącenie nie może przekroczyć tej części podatku czeskiego, która została obliczona przed dokonaniem potrącenia i która odpowiada tej części dochodu, która może być opodatkowana w RP [Art.24 UmRP-CR].

Janusz Turakiewicz